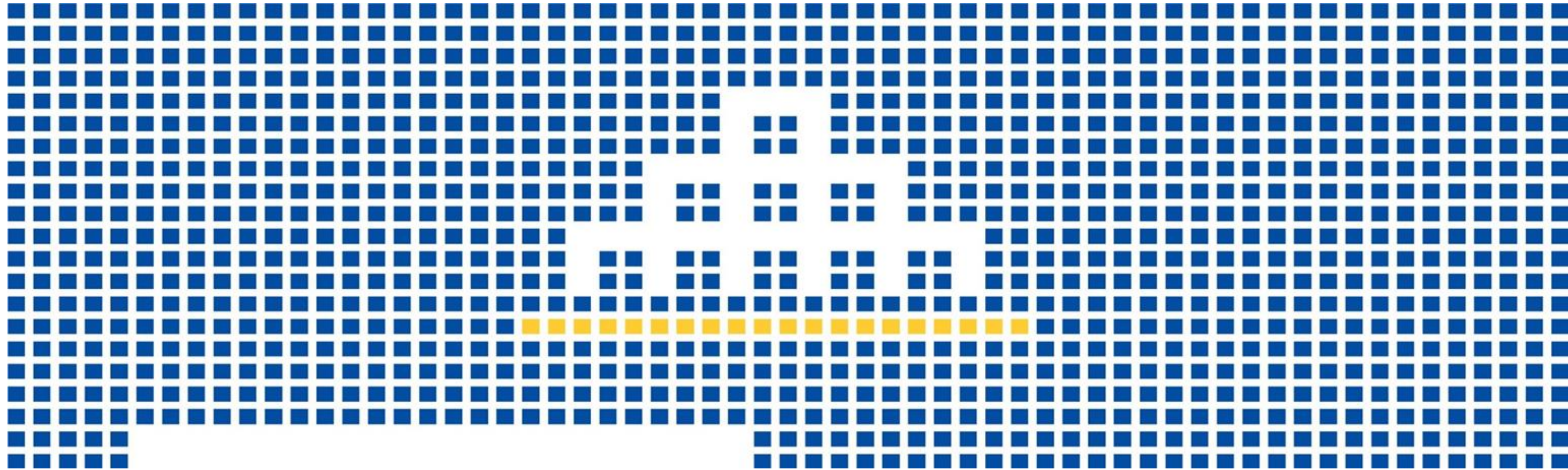

Реформування юридичної освіти: виклики і потреби

Андрій Бойко

Національний експерт Проєкту

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

PRAVO-JUSTICE

Коли ми ставимо перед собою запитання, якою має бути сучасна юридична освіта в Україні, то першочергово повинні виходити з певних постулатів:

- з розуміння того, що право є унікальним надбанням людської цивілізації і покликано бути втіленням найвищих соціальних цінностей, спрямованих на реалізацію історичного призначення суспільства - забезпечення його сталого розвитку та панування в ньому людської гідності, гуманності та справедливості. Тільки суспільство в якому благоденствує верховенство права може створити передумови для розвитку та самовираження особистості і забезпечення її людських прав.

- з розуміння того, що саме правники є носіями принципів верховенства права і їхньою місією є - утверджувати у суспільстві добро та справедливість.

Тому, суспільство хоче бачити правників фахівцями, які наділені зрілістю розуму, є незалежними у своїх судженнях і сповнені відповідальності як перед суспільством, так і власним сумлінням.

Ті, хто вивчає право повинні бути готові у недалекому майбутньому перейняти на себе цю шляхетну місію – бути носіями принципів верховенства права, а правничі школи повинні підготувати здобувачів вищої юридичної освіти до цієї місії.

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

PRAVO-JUSTICE

Бути носієм принципів верховенства права – це володіти знаннями, вміннями та навичками, які забезпечують спроможність тлумачити та ефективно застосовувати право ґрунтуючись на принципах верховенства права, глибокому розумінні природи правових інститутів та характеру суспільних відносин, які регулюються чи охороняються правом.

На сьогодні ми маємо певну невідповідність змісту юридичної освіти і якості підготовки правників сучасним вимогам ринку праці та викликам, що постають у демократичному суспільстві перед правниками.

Недостатній, а правильніше сказати низький, на загальний рівень знань та первинних навичок застосування права демонструє значна частина випускників правничих шкіл в Україні.

Зокрема, у 2018 році не подолали поріг «Склав/Не склав» за результатами складання Єдиного фахового вступного випробування на магістерські освітні програми за спеціальностями 081 «Право» та 293 «Міжнародне право» 34% випускників бакалаврських програм, а у 2019 – майже 55%. І в цьому не було нічого архіпроблемного, оскільки в таких обсягах не складають державні кваліфікаційні іспити і в Німеччині, але у нас поріг «Склав/Не склав» у ці роки був встановлений на декілька балів вище «порогу вгадування».

У 2023 році за результатами складання Єдиного державного кваліфікаційного іспиту 11% здобувачів вищої юридичної освіти не подолали поріг «Склав/Не склав». За цим показником ситуація виглядає дуже доброю, але поріг «Склав/Не склав» був тільки на два бали вищим за «порог вгадування». Загалом складало ЄДКІ 9 311 осіб, з них; денна/заочна/вечірня/дистанційна – 4 649/ 4 659/1/2; бюджет/контракт 1 152/8 159.

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

PRAVO-JUSTICE

Згідно з результатами дослідження Міністерства юстиції України та міжнародних організацій, які проводились ще до 2020 року (до пандемії коронавірусу і війни Росії проти України), юридичний професійний ринок був не задоволений рівнем знань та вмінь випускників правничих шкіл. Особливо робився наголос на низькому рівні прикладних навичок та вмінь.

На сьогодні, швидше за все, ситуація істотно не покращилась.

Дуже низьким (в межах 10% від обсягу випускників правничих шкіл) є і рівень працевлаштованості за спеціальністю випускників правничих шкіл.

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

PRAVO-JUSTICE

Чинники, які обумовлюють такий стан вищої юридичної освіти в Україні

Умови доступу до юридичної освіти не визначають спроможності абітурієнтів здобувати вищу освіту за цією спеціальністю.

Відсутність ефективної системи внутрішнього забезпечення якості освіти у закладах вищої освіти.

Низька ефективність системи зовнішнього забезпечення якості вищої юридичної освіти.

Дуалістична система підготовки правників: у закладах вищої освіти системи Міністерства освіти і науки України та Міністерства внутрішніх справ і інших закладів вищої освіти зі специфічними умовами навчання.

Слабкий вплив на якість юридичної освіти професійної правничої спільноти.

Низька якість освітніх програм магістерського рівня вищої юридичної освіти.

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

PRAVO-JUSTICE

Заходи, які вже реалізовані для покращення якості юридичної освіти

З 2018 року впроваджено Єдине фахове вступне випробування для вступу на навчання за магістерськими освітніми програмами за спеціальностями 081 «Право» та 293 «Міжнародне право».

Впроваджено, (у 2023 році проведено вперше) для здобувачів освітнього рівня «Магістр» за спеціальностями 081 «Право» та 293 «Міжнародне право» Єдиний державний кваліфікаційний іспит.

Затверджено освітні Стандарти за освітніми рівнями «Бакалавр», «Магістр», «Доктор філософії у галузі права» за спеціальностями 081 «Право» та 293 «Міжнародне право».

У 2024 році посилено вимоги доступу до юридичної освіти на бакалаврські освітні програми (встановлено конкурсний бал не нижче 150 балів з чотирьох навчальних предметів (з трьох навчальних предметів основного блоку (українська мова, математика, історія України) та одного навчального предмету додаткового блоку (іноземна мова (англійська, або німецька, або французька, або іспанська), або біологія, або фізика, або хімія, або географія, або українська література за вибором вступника))).

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

PRAVO-JUSTICE

Проекти, які підготовлені і можуть покращити якість юридичної освіти

Підготовлено проєкт змін до Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності у частині вищої юридичної освіти (більше двох років цей проєкт перебуває у Міністерстві освіти і науки України на опрацюванні).

Підготовлені проєкти Модельних програм проходження практики здобувачами юридичної освіти на рівні бакалавра і магістра у судах, адвокатурі, органах прокуратури, у Міністерстві юстиції України та його територіальних підрозділах (також більше двох років як готові ці проєкти, є сподівання, що в цьому році будуть погоджені ключовими органами).

У проєкті нового Переліку галузей знань і спеціальностей, спеціальності «Право» і «Міжнародне право» розташовані в одній галузі знань - Бізнес, управління та право. Хоча б такий варіант дасть можливість узгодити освітні стандарти у частині переліку спеціальних копетентностей та результатів навчання на рівні бакалавра та магістра і забезпечити однакові умови доступу до освітніх програм.

У проєкті Концепції розвитку вищої юридичної освіти, яка погоджена Комітетом Верховної Ради України з питань науки, освіти та інновацій, передбачено перехід на наскрізні магістерські освітні програми для підготовки правників у правничих школах.

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

PRAVO-JUSTICE

Проекти, які є у процесі завершення і можуть покращити якість юридичної освіти

На завершенні підготовка проєкту змін національного Класифікатора професій у частині правничої професії (у цьому році планується його завершення), який буде узгоджений з Міжнародним класифікатором професій. Це дасть можливість визначити, які саме види професійної діяльності відносяться до правничої професії і яким кваліфікаційним вимогам вони мають відповідати.

У роботі підготовка проєктів професійних стандартів судді, прокурора та юридичного радника (у цьому році також планується їх завершення). Стандарти будуть передбачати перелік трудових функцій і компетенцій, які важливі для цих видів діяльності. Це дасть можливість покращити якість добору до відповідних посад і сформує розуміння для правничих шкіл, які компетентності є важливі для певних видів професійної діяльності, щоб передбачити їх у своїх освітніх програмах.

Підготовлено перший варіант проєкту Закону України «Про унормування вищої юридичної освіти та стажу професійної діяльності в сфері права та внесення змін до деяких законів України». Передбачено визначення правничої професії та кваліфікаційних вимог доступу до неї, а також зміни до структури юридичної освіти (перехід на наскрізну магістратуру), ліцензійних та акредитаційних вимог до освітніх програм, покращення умови проведення ЄДКІ тощо.

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

PRAVO-JUSTICE

Нагальні проблеми для вирішення

Законодавчо обмежити можливість для вищих військових закладів освіти та закладів освіти із специфічними умовами навчання здійснювати підготовку здобувачів вищої освіти за спеціальністю 081 «Право» та 293 «Міжнародне право», передбачивши можливість здійснювати цим закладам вищої освіти підготовку тільки за тими спеціальностями, які потребують специфічних умов здобуття вищої освіти, зумовленими особливостями отримання кваліфікації (для прикладу «Правоохоронна діяльність»).

Впровадити дієві механізми запобігання та протидії академічним зловживанням, зокрема, проявам недоброчесності та корупції.

Встановити особливі вимоги до акредитації освітніх програм зі спеціальностей 081 «Право» та «Міжнародне право», які б передбачали оцінку результатів складання ЄДКІ здобувачами вищої освіти відповідних освітніх програм, рівень працевлаштованості випускників правничих шкіл за спеціальністю протягом трьох років після закінчення відповідної освітньої програми та характер співпраці закладу вищої освіти з професійним правничим середовищем щодо якості формування практичних навиків та вмінь здобувачами вищої освіти. Удосконалити процедуру складання ЄДКІ, зокрема щодо якості завдань, а також передбачити участь представників професійного правничого середовища у фаховій комісії з ЄДКІ у кількості не менше 50% її загального складу.

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

PRAVO-JUSTICE

Ми, правники, маємо усвідомлювати свою відповідальність за майбутнє правничої професії і розуміти, що якісна юридична освіта це – спільне завдання для держави, професійної правничої спільноти, закладів вищої освіти і безсумнівно – здобувачів вищої освіти.

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

PRAVO-JUSTICE

THIS PROJECT IS FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

Thank you!

This presentation was produced with the financial support of the European Union. Its contents are the sole responsibility of PRAVO-JUSTICE and do not necessarily reflect the views of the European Union.